

Сучасні проблеми інформаційної діяльності підприємства та методи прийняття рішень

О. О. Галям, ДіД-51м

Л. М. Колечкіна, д. ф.-м. н., професор – науковий керівник

В умовах інтеграції економіки України у світовий економічний простір, завершення переходу на міжнародну систему обліку та статистики великого значення у реалізації економічної політики держави та проведенні економічних досліджень набуває проблем забезпеченості достовірної інформації щодо діяльності економічних суб'єктів.

У науковій літературі проблемам інформаційного забезпечення останнім часом присвячено немало праць вітчизняних вчених.

Розглядаються питання інформаційного забезпечення економічних систем різних рівнів складності: починаючи від мікрорівня до економіки галузей, регіону, держави та світу в цілому. Серед них дослідження проблем розвитку регіональної економіки доктора наук з державного управління, професора О. Г. Осауленка, який відзначив, що для сучасних умов державного регулювання економіки, задоволення потреб аналізу, моніторингу і прогнозування економічного розвитку важливу роль відіграє статистика [4, с. 88].

А для реалізації мети державного управління необхідна «ревізія показників і методів збору статистичної інформації, що є ключовим моментом розвитку статистичної діяльності на найближчу перспективу».

На державному рівні необхідно формувати відповідну інформаційну базу для забезпечення виконання заходів щодо реалізації програм та стратегій розвитку. На рівні підприємств розробка та прийняття управлінських рішень також вимагає створення відповідного якісного інформаційного забезпечення.

При формуванні інформаційно-аналітичного забезпечення для економічної системи будь-якого рівня складності, по-перше, необхідно володіти повним і точним описом змісту економічних даних, взаємозв'язку між поняттями та показниками, відносин між поняттями та термінами, які застосовуються для їх позначення.

Друга група проблем пов'язана з формуванням програми випуску інформаційної системи, тобто відбору тих показників, які вона має надавати для забезпечення аналізу.

Для вирішення цих проблем необхідно дослідити природу інформації та специфіки інформаційних процесів, які характеризують діяльність господарюючих суб'єктів на відповідному економічному рівні. Враховуючи те, що підприємство є основною ланкою структури національної економіки, зупинимось на дослідженні інформаційного забезпечення діяльності підприємств.

Перш за все визначимо місце підприємства, як об'єкта статистичного дослідження. В умовах адаптації національної статистики до міжнародних стандартів можна відзначити декілька напрямів її реформування. Одним з таких напрямів є перехід до статистики підприємств, яка є всебічним статистичним спостереженням за діяльністю різних типів підприємств на основі інтегрованих уніфікованих форм статистичної звітності. Про це було зазначено у Програмі реформування державної статистики, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України № 971 від 27 червня 1998 р. Також на базі Постанови Ради Європейського парламенту від 15.03.1993 № 696/93 «Про статистичні одиниці спостереження та аналізу виробничої системи Європейської спільноти (ЄС)», Регламенту Європейського парламенту та Ради від 20.02.2008 № 177/2008 стосовно встановлення єдиних рамок для реєстру підприємств для статистичних цілей, було розроблено Положення про Реєстр статистичних одиниць (PCO) та формування основ вибірки сукупностей одиниць статистичних спостережень за діяльністю підприємств в Україні.

Це положення ґрунтується на нормах Господарського кодексу України, законів України «Про інформацію», «Про державну статистику» та інших нормативних та законодавчих актах.

Відповідно до вимог Регламенту Європейського парламенту та цього положення реєстри підприємств для статистичних цілей повинні містити інформацію щодо підприємств і юридичних осіб, які за них відповідають, місцевих одиниць та груп підприємств. Відомості щодо інших типів статистичних одиниць формуються, виходячи з цієї інформації. Для визначення якості даних PCO застосовуються такі ж критерії, що й до якості статистичної інформації в цілому, а саме: відповідність, точність, своєчасність і пунктуальність, доступність і зрозумілість інформації, послідовність і зіставність. Пріоритетність цих критеріїв у застосуванні до PCO залежить від його використання різними групами користувачів [2, с. 53].

Для оцінки якості даних реєстру здійснюється аналіз якості інформації загального списку одиниць статистичних спостережень. Для цього проводиться зіставлення показників активності, основного виду економічної діяльності, місцезнаходження, розміру підприємства із загального списку одиниць статистичних спостережень, сформованого в минулому році, з такими ж показниками, отриманими на підставі даних структурного обстеження підприємств і фінансової звітності у звітному році.

Основними засобами підвищення якості даних РСО є їх порівняння й узгодження з даними реєстрів інших органів державної влади, а також проведення спеціальних обстежень РСО щодо визначення стану економічної активності новостворених підприємств, повноти обліку місцевих одиниць, уточнення ідентифікаційних та стратифікаційних показників тощо.

Ці зміни важливо враховувати при дослідженні природи та специфіки інформаційного забезпечення аналізу діяльності підприємств. А також при визначенні джерел інформації, які використовують під час проведення економічного аналізу (рис. 1).

Основною інформаційною базою при формуванні аналітичного забезпечення діяльності підприємств була і залишається статистична звітність підприємств. Звітність підприємств використовується для комплексного аналізу господарської діяльності підприємства, коли первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку недостатньо.

Рисунок 1 – Основні джерела інформації для економічного аналізу [2, с. 67]

Розкриття сутності і ролі статистичної звітності в економічному аналізі потребує послідовного розгляду таких основних питань:

- визначення згідно з чинним законодавством основних термінів, які найчастіше зустрічаються на практиці при складанні статистичної звітності (звітність, статистична звітність, статистична інформація, статистичне спостереження, респондент);
- розгляд діючих форм статистичного спостереження підприємства;

- основні права та обов'язки підприємств щодо складання і подання форм статистичного спостереження підприємства;
- відповідальність підприємств за порушення порядку складання і подання статистичних даних.

За допомогою статистичної звітності отримують соціально-економічні дані для проведення статистичного аналізу (рис. 2).

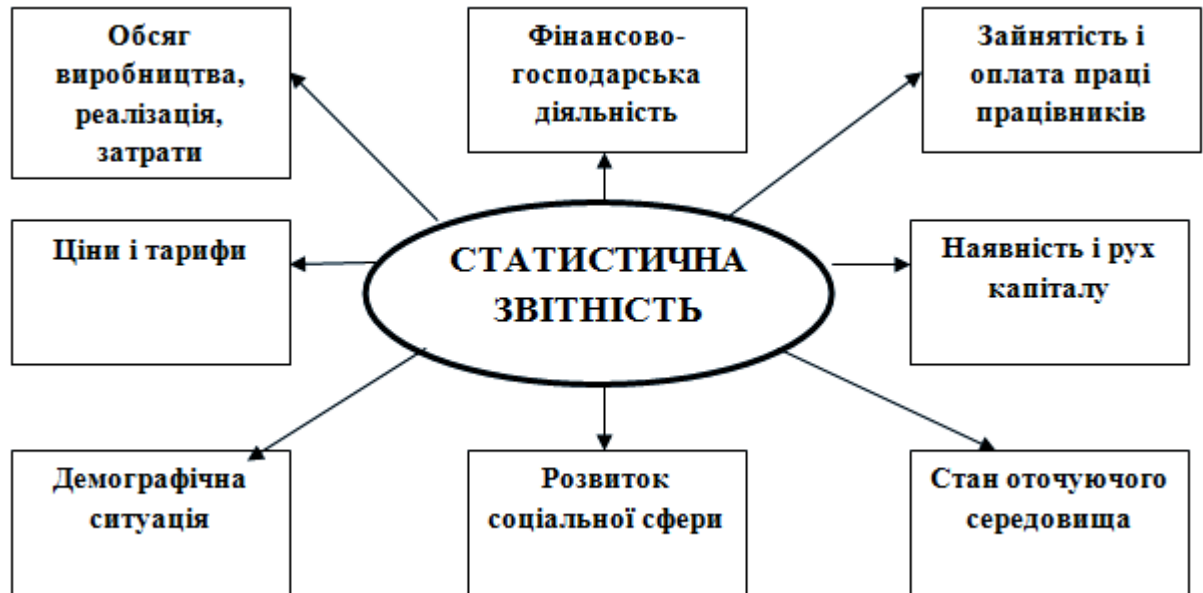

Рисунок 2 – Блок-схема статистичної звітності [4, с. 92]

Повний перелік усіх форм статистичної звітності в Україні щорічно переглядається (втрачають чинність одні форми, запроваджуються інші). Протягом останніх років кількість державних статистичних звітів поступово скорочується. Так у 2008 р. обов'язковими були 409 форм звітності, у 2009 р. – 198, у 2010 р. – 185, у 2011 р. – 178. Це пов'язано з адаптацією національної статистики до міжнародних стандартів. Основною формою статистичного спостереження підприємства є форма № 1-підприємство «Звіт про основні показники діяльності підприємства». Вона містить найбільш повну та різнобічну інформацію про діяльність суб'єктів господарювання як за масштабами виробництва і реалізації, витратами, так і за іншими аспектами, виступає інформаційною базою за обсягами виробництва, реалізації.

Інформаційною базою для заповнення форм державної статистичної звітності щодо відображення показників фінансово-господарської діяльності підприємства є фінансова звітність, а саме форми: № 1 «Баланс», № 1-м «Баланс», № 2 «Звіт про фінансові результати», № 2-м «Звіт про фінансові результати», № 3 «Звіт про рух грошових коштів», № 4 «Звіт про власний капітал», № 5 «Примітки до річної фінансової звітності». Необхідну інформацію містять також податкова звітність, зокрема Декларація про податок на прибуток підприємства, а також облікові регістри, дані рахунків бухгалтерського обліку, первинних документів тощо.

Задачі прийняття рішень в умовах невизначеності мають місце, коли інформація, необхідна для прийняття рішень, є неповною, неточною, не кількісною, а формальні моделі досліджуваної системи або дуже складні, або взагалі відсутні.

Для застосування та розв'язування таких моделей використовуються наступні методи прийняття рішень [5, с. 72].

Отже, в умовах інтеграції економіки України у світовий економічний простір продовжується адаптація національної статистики до міжнародних стандартів. Це в свою чергу викликає проблеми при формуванні інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності підприємств. Вирішення таких проблем пов'язано з сучасним володінням, повним і точним описом змісту економічних даних, відбором показників, які необхідні для забезпечення аналізу. Це в свою чергу вимагає розробку нових методичних підходів до формування інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності підприємств, враховуючи галузеву і регіональну специфіку їх функціонування.

Список використаних джерел

1. Волошин О. Ф. Теорія прийняття рішень : навч. посіб. / Волошин О. Ф., Машенко С. О. – Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006. – 304 с.
2. Василенко В. О. Теорія і практика розробки управлінських рішень : навч. посіб. – Київ : ЦУЛ, 2003. – 420 с.
3. Колемаев В. А. Теория вероятностей и математическая статистика / Колемаев В. А., Староверов О. В., Турундаевский В. В. – Москва : Высшая школа, 1991. – 400 с.
4. Ковальчук К. Ф. Моделі і методи прийняття управлінських рішень / Ковальчук К. Ф., Лозовская Л. І, Савчук Л. М. – Дніпропетровськ : РВВ НМетАУ, 2010. – 116 с.
5. Евланов Л. Г. Теория и практика принятия решений / Евланов Л. Г. – Москва : Экономика, 1984. – 176 с.